

Po tem uspehu v Angleški je šel Winsor na Francosko, ali tu ni dosegel svojega namena. Nekaj let pozneje je odredil Ljudevit XVIII., da se v Parizu uvede plin, in odslej se je začel plin širiti po Francoskej. V severnej Ameriki se je začel plin širiti dosta zgodaj. V Nemški so ga tudi kmalu uvedli, zlasti v Berlinu in v Lipskem. Tudi v Ljubljani imamo plin dobrih 30 let.

Na Pariški razstavi 1878. l. so razvetlili več javnih trgov in tudi jedno ulico z električno lučjo. Ta poskus je pokazal, da je elektrika krasna luč. Ker se je svet začel jako zanimati za tako novo razsvetlavo, zato se je v kratkem času na tem polju čudovito napredovalo. To bajno svetilo nam hoče preje ali sleje pregnati temo, v katero so do sedaj zavite naše noči pri svečah, svetilkah in plinu. Ljudje gredo res z orjaškimi koraki naprej, vsak dan se izmišljajo nova sredstva, kako se hoče električna luč laglje in cenejše proizvajati. V mnogih mestih so že gledališča z elektriko razsvetljena. Tudi pri nas v Ljubljani so nastojali nekaterniki, da bi se ta luč uvedla v novo gledališče ali niso prodrli.

Preje ali sleje pride čas, ko se bodo naši potomci čudili, da smo mi, njihovi predniki, polovico svojih dnij v temi prebili. Seveda solnca ne bodo nadomestili, ali znanost obeča orožje, s katerim se bode moči uspešnejše kakor do sedaj boriti s temno nočjo in jo spremeniti v beli dan. Elektrika ima neizmerno prihodnost, mi stojimo še le na pragu nove dobe človeškega napredka. Vek je to novi, vek elektrike.

V velikih prostorih, kjer živi ali dela velika množina ljudi, nima nobena luč onih prednostij, ki jih ima elektrika. Vsaka druga luč greje in kvari zrak, jedino električna luč ne menja in ne greje zraka. Kdor je videl, kako pri slabej luči morajo delavci v globokih rudnikih delati, kako jih duši dim od oljenic, kako jim kvari pluća, mora si zaželeti, da tudi v te prostore pride električna luč, in ni dvojbe, da se bode v mnogih rudnikih to tudi storilo preje ali sleje. Kjer se morajo nujna dela na odprtih krajih tudi po noči delati, tam ne more nobena druga luč celega prostora tako jednako in čisto razsvetliti, kakor električna luč.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Državni zbor.

Državnozborni položaj. Posebne važnosti je bila seja poslanske zbornice dne 17. t. m. V njej se je očito pokazalo, da se je nagiba vlada k levici. Grofa Taaffeja govor je potrdil to mnenje popolnoma. On je sicer rekel, da ni vlada nikdar mislila, da bi se velike parlamentarske stranke odrekle trajno svojim posebnim nazorom, najmenj pa je pričakovala kaj enakega od radikalnih strank. Poudarjal je pa odločno, da bode vlada z vso silo delala na to, da nastane začasno premirje

glede političnih vprašanj, ter da bode izvrševala ves program, ki je bil natančno označen v prestolnem govoru. On pripoznava z zadovoljnostjo, da se zmerne stranke tudi v resnici trudijo držati se tega programa. Najbolj ga pa veseli, da se je odločila za ta program tudi levica, katera se je toliko časa zdrževala javnega delovanja. Izvrstne moči te velike stranke v vsaki stroki so vladi posebno dobro došle in bodo prav izdatno pripomogle, da se povoljno rešijo važne reforme v narodno-gospodarskem pogledu. —

Kdo bi ne verjel, da so te besede ministerskega predsednika napravile najboljši vtis na nemško-liberalni strani? O posledicah pa, ki jih bodo imele te besede pri konservativcih, povedali bomo najbrže našim čitateljem v kratkem in morebiti še prej, nego se je mislilo doslej.

Glasilo nemško-liberalne stranke „Neue Fr. Pr.“ pravi v svojem uvodnem članku, da vzprejme levica brez pomislekov oljično vejico, katero jej ponuja grof Taaffe, ker je prepričana o Taaffejevi odkritosrčnosti, ter konstatuje na konci članka faktum, da so prišli Nemci spet do vlade.

Drugi poluradni listi, ki so do zadnjega hipa kليلi veselje zgoraj omenjeni stranki, ne ugovarjajo več taki pisavi levičarskih organov. Med njih vrstami je brati očitno, da je med Nemci in Poljaki nastalo spet ono razmerje, kakeršno je bilo pred letom 1879. Pravijo sicer, da se udeležje zveze lahko tudi druge stranke, pristavljajo pa, da bi morale plesati, kakor bodo godli novi zavezniki.

Položaj torej je tak, kakeršnega smo naslikali zgoraj, in nanj se bomo morali ozirati tudi Slovenci. Bližnja bodočnost naša ne obeta ničesar dobrega. Očitati nečemo in tudi ne moremo našim dosedanjim zastopnikom ničesar, saj smo prepričani, da bi radi več dosegli, nego so, ako bi sploh mogli. Obljube so bile zapeljive. Da so oni vedeli, kakor vedo danes, da bo delal grof Taaffe tak razloček med „obljubiti“ in „dati“, odpovedali bi se bili tlaki najbrže uže zdavnaj. Naj se nam ne očita nevhvaležnost, češ, da zabimo pridobitev, katere smo pridobili v zadnjih 12 letih, to je za časa Taaffejeve vlade. To, kar smo dobili, nam je tudi šlo po postavi in pravici; saj se nam ni vendar nič takega dalo, kar ne bi bilo uže davno zajamčeno v državnih osnovnih postavah, in tudi sedaj ne zahtevamo niti ne bomo kedaj česa drugega zahtevali. Grof Taaffe je sicer rekel, da so se narodi naveličali narodnostnega prepira. Mi radi priznavamo, da ni prepir nič kaj prijetnega. Kdo je pa teh prepirov največ kriv? Mi Slovenci gotovo ne zahtevamo drugega nego to, kar je našega. Mi smo upniki, vlada pa naš dolžnik. Navadno neha vsak prepir, vsaka pravda, ako poplača dolžnik upniku ves dolg. Ako je pa dolžnik trdovraten, večkrat tudi zvit, potem je seveda naravna posledica pravda in prepir.

Mi smo popolnoma prepričani, da bomo naposled vendar le dobili pravdo, naj se plete še tako dolgo, ker je naša pravda tudi prav dobro utemeljena.

Za grofom Taaffejem je govoril princ Schwarzenberg. On je pretresal razne stranke v državnem zboru in preiskoval vprašanje, ali bode vladi mogoče dobiti zanesljivo večino. Na konservativno stranko ne sme računati, ker se ta stranka noče in ne sme odpovedati svojim verskim in narodnim zahtevam, kakor vlada želi. Levičarji so na istem stališču, na katerem so bili, in hočejo vladi služiti le pod pogojem, da jim zagotovi vse dosedanje pridobitve. Kakor hitro jim vlada tega ne privoli, obrnejo jej hrbet. Poljaki hočejo podpirati vlado, ako jim izpolni vse njih zahteve. Oni so nekaka posredovalna stranka, ki se pa ravna po načelu: Kdor nam več da, s tem smo. Še manj pa more vlada računati na mladočeško stranko. Po govornikovem mnenju ne bode našel ministerski predsednik večine, kakeršne si želi, naj je išče, kolikor mu drago, pač bode pa pametnejši za eno izkušnjo. — Princ Liechtenstein je pa razvijal program krščansko-socijalne stranke. Naštevval je pripomočke, s katerimi bi se dalo pomagati kmetu in obrtniku; zagovarjal pravice delavcev, katerim naj se dovoli primerno zastopstvo v postavodajnih zborih, in naposled poudarjal razloge, zakaj se je osnovala antisemitska stranka.

Moravski Čeh dr. Žaček je polemizoval proti dr. Mengerju glede razlogov, katere je ta navedel v svojem govoru, da bi dokazal, kako naravna je zveza med levičarji in Poljaki. Govornik ne more razumeti, s čim da Rusija utrjuje to zvezo. Kaj ima vendar opraviti notranji politični položaj Rusije in preganjanje židov z zvezo levičarjev in Poljakov?! Govornik pravi, da se nikakor ne sme očitati njegovi stranki, da bi ne bila pripravna za uspešno delovanje na gospodarskem polju. Tako očitanje je pač umestno pri levičarjih, kateri se niso ne le odzvali na prestolna govora iz leta 1879. in 1885., ki sta tudi poudarjala, kakor letošnji, željo, da bi državni zbor skupno reševal državi obče koristna vprašanja, ampak so tudi vse mogoče počeli, da bi motili desnico v takem delovanju. Govornik navaja krivice, ki se gode slovanskim narodom v narodnem oziru tudi po tistih deželah, po katerih je slovansko prebivalstvo v večini. Govoreč o parlamentarnem položaju, pravi govornik, da ni mogoče desnici družiti se z levičarji. Desnica hodi pod praporjem, na katerem je zapisana ravnopravnost vseh narodov, levica hoče pa zatreti vse, kar ni nemškega, ter samovoljno gospodovati. Potipavši malo vest Poljakom, pravi, naj ne mislijo, da bi bilo levičarjev prijateljstvo odkritosrčno, njih nameni pošteni. Za sedaj bi jim bili res dragi zavezniki, ki bi jim pomagali do moči in do vlade. Ravnali pa bodo levičarji ravno tako brezobzirno s Poljaki, ko se bodo čutili sami dovolj močni. Volilni red za državni zbor si je levica napravila po svoji volji.

Pri sestavljanji tega volilnega reda niso gledali na to, da bi bil pravičen, marveč bilo jim je samo do tega, kako bi si ž njim zagotovili večino v državnem zboru za zmerom. Volilni red, ki daje vladi pripomočke, da sestavi državni zbor, kakor jej drago, ter da si dobi ž njim tako večino, kakeršna jej je ljuba, tak red je res čuden, ter tako sestavljen parlament je čudna prikazen. Dokler levica ne spozna, da je treba urediti državnozborni volilni red na pravični podlogi, ne bo miru.

V seji dne 18. t. m. je poprijel besedo finančni minister. Govoril je stvarno ter se držal v svojem govoru strogo državnega proračuna, kar so njegovi predgovorniki skoraj popolnoma opustili. Dejal je, da je letošnji državni proračun res ugoden in da so številke, s katerimi je naznačen presežek, utemeljene. Ta proračun pa ni njegovo delo, marveč njegovega prednika vit. Dunajevskega. Minister omenja zahtevo, ki se stavijo do države v denarstvenem pogledu. Obžaluje, da ne bode mogel ustreči, ker bi sicer moral shujšati finančno stanje. Pravi, da, ko bi hotel izpolniti samo to, kar se priporoča v dosedaj izročeni predlogih, potreboval bi kakih 22,300.000. Če se pomisli, da bi se zaradi tega znižali ob enem za toliko državni prihodki, bil bi državni proračun za več nego za 44 milijonov slabši od sedanjega. Prestolni govor pa priporoča, da se ohrani ravnotežje v proračunu, in po tem priporočilu hoče on ravnati. Priznava pa, da bo treba davek razdeliti enakomerno in pravično med državljani, zato bode pa skrbela vlada za potrebne reforme glede direktnega davka. — Poslanec Lienbacher je govoril o zemljiških stvareh. Poudarjal je, kaj tare kmeta in katerih poljšav mu je treba, omenjal je potrebnih prememb pri sodništvu, govoril o odpravi legalizacije, o javnem varstvu, o domovinski pravici itd.

Najzanimivejši govor v seji dne 19. t. m. je bil govor poslanca dr. Ebenhoch-a. Povedal je levičarjem marsikatero bitko resnico. Rekel jim je, da so v prešlih 12 letih konservativnim Nemcem očitali, dejal bi, nekako izdajalstvo nad svojim narodom zato, ker so pripoznavali, da morajo uživati v državi vse narodnosti enake pravice, sedaj pa da se levica sama štuli, kakor bi hotela tudi oda biti pravična drugim narodom. Svaril je Poljake pred zvezo z levičarji ter jih opozarjal na vse sramotilne napade, katere je napravila na nje levica v minolem desetletju. Pri tej priliki je pojasnil govornik izjavo poljskega poslanca Jaworskega glede verske šole, katero so si nemško-liberalni krogi razlagali po svoji misli, namreč da so bili Poljaki odločno proti njej uže takrat, ko se je posvetovalo o njej v eksekutivnem odseku prejšnje desnice. Z zapisniki je dokazal govornik, da niso bili Poljaki načeloma proti princu Liechtensteina predlogu glede uvedanja verske šole, pač so pa menili, da ne spadajo taka vprašanja pred državni zbor, ampak pred deželne zbornice, ki naj si uredijo šolstvo po obstoječih potrebah. Nadalje je rekel govornik, da je bila, je in

bode njegova stranka vedno za duševni razvoj narodov na nravno-krščanski podlogi. Iz te podloge pa izvira ljubezen, katero goji stranka do vseh narodnosti. Na praporu njegove stranke je zapisana enakopravnost, na praporu nemško-liberalne stranke pa tiranstvo ter nasilstvo ene narodnosti nad drugimi, njegova stranka je vneto za blaginjo vseh stanov, nasprotna stranka skrbi pa le za posamezne stanove. Naposled priporoča govornik vladi, naj skrbi, da se vzdrži ravnotežje v državnem gospodarstvu, ter izjavi, da bodo glasovali on in njegovi somišljeniki za predloženi proračun. — Steinwender, nemški nacijonalec, zavrača napade dr. Ebenhocha na liberalne Nemce, pravi, da je tudi njegova stranka za premirje, da se pa ne odreče za zmerom težnjam svojim, med katerimi se nahaja tudi pripoznanje nemškega jezika za državni jezik. — Poslanec Fournier hoče nekako dokazati, da je Avstrija nemška država, pravi, da so jo ustanovili Nemci, da je dinastija nemška, da se v zbornici govori le nemški, da je nemški jezik jezik avstrijske vojske. Mož je gluhi in slep za vse drugo, kar ni nemškega. — Rusinski poslanec Romanczuk priporoča vladi Rusine ter jo prosi, da bi skrbela za njih duševni in gmotni razvoj. Glede premirja pa pravi, da je sitemu lahko čakati, ne pa tako lačnemu. — Dalmatinski poslanec Perič pravi da stoje dalmatinski poslanci glede ravnopravnosti na stališči, katero sta pojasnila predgovornika dr. Gregor in prof. Šuklje, ter da se ujemajo glede vzgoje mladine na nravno-krščanski podlogi z nazori Lienbacherjevimi in dr. Ebenhochovimi. Zahteva od vlade, da uvede hrvaščino pri oblastvih kot uradni jezik ter tudi kot učni jezik po šolah. On se pritožuje, da se vlada ne ozira na sklepe deželnega zbora dalmatinskega. Opisuje žalostne razmere v Istri ter opozarja vlado na nevarnost, ki preti državi od iredente. Omenja pa tudi preganjanja, katero so pričele proti slovanski liturgiji cerkvene oblasti. — Poslanec dr. Kaizl konstatuje, kako je prišel grof Taaffe do pol pota levičarjem naproti. On je grofa Taaffeja smatral vedno za nekako svarilno vest. Vsled teh svaril se je pa tudi spametila levica. Ravno ustava, katero je ustvarila levica, daje vladi tako moč, da je ni lahko vreči, o čemer so se prepričali levičarji, ki so se 12 let brezuspešno zaganjali v Taaffeja, da bi ga vrgli. Govornik trdi, da stoji ustava na krivični podlogi. Iz princ Schwarzenbergovega govora je posnel, da ni razločka v glavnih potezah med načeli konservativnih velikoposestnikov čeških ter med načeli Mladočehov. Dr. Mengerju je pa očital neumestnost njegovih opomenj glede mednarodnih ruskih razmer z našo državo, ko je prestolni govor vendar poudarjal prijateljsko razmerje z vsemi velesilami. Nadalje zanikava, da bi se dandanes dala v državnem zboru razpravljati čisto narodno-gospodarska vprašanja, opustivši vso politiko. Saj se je uže do danes vendar dovolj dokazalo pri posvetovanji državnega proračuna v odsekih, kak vpliv imajo politični nazori tudi pri obravnavanji gospodarskih reči. Govornik zahteva, da se odpravi se-

danji krivični volilni red na Češkem, kajti šele takrat, kadar se uvede povsod pravični volilni red, bode se čul v avstrijskem parlamentu pristni odziv vseh narodov, in šele takrat bode moči odstraniti nasprotja v korist Avstrije. — Poslanec Dipauli poudarja, da se dajo socialna vprašanja razpravljati ter uspešno rešiti le na krščanski podlogi. Prav dobro je povedal dr. Mengerju ki je tako prijazno in prilizljivo vabil Poljake, da bi se zjedini z nemškimi liberalci. Spomnil ga je namreč zaupnice, katero je nemški klub na Dunaji pod predsedstvom Heilsbergovim, katerega član pa je bil tudi dr. Menger, leta 1886. sklenil knezu Bismarku, ko je takrat v deželnem pruskem zboru tako odločno govoril proti Poljakom ter za njih iztiranje.

Dne 20. t. m. se je nadaljevala splošna razprava o državnem proračunu. Prvi je govoril štajarski deželni glavar grof Wurmband. Noben govor se ni tako odlikoval po strasti in sovraštvu do vsega, kar je slovansko. V očeh tega moža je vsaka zahteva, vsaka želja slovanskih narodnosti, s katero se ne ujemata on in njegova stranka, veleizdajstvo. Ves patrijotizem ima v najemu le nemško-liberalna stranka. Ne zadostuje namreč, če Slovani plačujejo radovoljno denarni in krvni davek; ako ne prisegajo na načela nemško-liberalne stranke, niso lojalni. Mož je celo za to, da se izvede neka ravnopravnost, ali za meje, do katerih sezaj ta ravnopravnost, ve sam on in njegovi pajdaši. To je nekak kratek pomen dolgega govora, ako ga človek pazljivo čita. Bode li taka zmernost stranke, katere eden glavnih stebrov je grof Wurmband?! Je li zmernost, ako se sumniči ves češki narod zato, ker so nekateri Praški vseučiliščniki prijazno vzprejeli pet francoskih študentov, ki so prišli v Prago, ogledat si češko razstavo? Ali tiči morebiti v tem veleizdajstvo, da je spomnil dalmatinski poslanec Perič nekega državnega hrvaškega prava, po katerem bi imela pripadati Dalmacija hrvaškemu kraljestvu? Saj se bere celo v šolskih knjigah o nekem trojednem kraljestvu Hrvaški, Slavoniji in Dalmaciji. In čujte pa najhujše! Celotni Slovenci bi se radi združili v eno samo administrativno celoto v Avstriji! Ni li to največa predrznost?! Takim elementom treba radikalno izbiti iz glave njih sanjaške, državi nevarne načrte. Tako je končal grozoviti grof svoj govor. Mi mu pa še dodajamo: Za tak posel se čuti poklicana v prvi vrsti nemško-liberalna stranka, tak posel je uganjala tudi pred letom 1879. Kako koristno je bilo njeno delovanje za državo, kako jej je bil mari državni razvoj v narodno-gospodarskem pogledu, pokazala je dovolj. — Češkega veleposestva poslanec grof Palfy povedal je z mirno besedo nemškemu ropotaču, kar mu je šlo. Na to je začel govoriti poslanec Madejski, ki je imel razjasniti stališče poljskih zastopnikov v parlamentu.

Časopisi so namreč razširili zadnje dni vest, da je vzbudil govor načelnika poljskega kluba, poslanca Jaworskega, nezadovoljnost med poljskimi poslanci. Go-

gorilo se je celo, da bode izbran drug načelnik poljskemu klubu. Poslanec Madejski je imel pa pojasniti to stvar, kar je tudi storil. Povedal je namreč radovednim državnim poslancem, da stoje vsi člani poljskega kluba kakor en mož za Jaworskim ter da je mnenje celega poljskega kluba v tem enako, da ne žele Poljaki, da bi se predrugačil šolski zakon v verskem pogledu, da so pa odločno za versko-nravno vzgojo mladine, katero so oni doma tudi uredili v tem smislu. Med Poljaki in nemško-liberalno stranke ni nobene ni tajne ni druge zveze. Poljaki se drže sicer še zmirom prejšnjih načel, ali zdaj so za premirje, da se po namerah prestolnega govora dovrše prepotrebne reforme na narodno gospodarskem ter socijalnem polji. Tako je govoril tudi Jaworski, in mi vemo danes toliko, kolikor pred pojasnili Madejskega, mislimo pa, da smo pravo pogodili zgoraj o začetku našega političnega pregleda.

Konec splošne debate ter prehod v podrobno posvetovanje o državnem proračunu je bil v ponedeljek dne 22. t. m. Prvi kot glavni govornik je govoril dr. Herold. On pravi, da so mu zde letošnji govori v državnem proračunu podobni onim v minolih letih. Poljaki se poganjajo za svoje lastne koristi kot prej, Slovani tožijo o neizpolnjenji opravičenih svojih toženj kot prej, in liberalna nemška stranka napoveduje spet svojo vojsko proti vsemu, kar jej ne ugaja. Razložek je leta, da letos ni izpregovoril prvi isti poslanec, kakor prejšnja leta, ki je navadno svoje govore pričel in končal s klicem, da preti Avstriji poguba, ki je pa uže lani nekako drugače govoril, letos ga pa v zbornici niti ni (Carnerri). Ministerski predsednik je svetoval njegovi stranki, naj se glede svojih želj pogovori z drugimi strankami državnega zbora. On pa misli, da stoji vsaka stranka na enakem stališči kot njegova, kateri je do prave avtonomije. Njegova stranka se bojuje za svoboden duševni razvoj vseh avstrijskih slovanskih narodnosti, njej je do tega, da se odstranijo vse sedanje krivice. Njene zahteve so opravičene, po njih se vzdržuje in utrjuje država. Njegova stranka ne prosjači, pač pa zastopa samozavestno narod, katerega stališče je osnovano v državi. Grofu Wurmbrandu očita sumničenje slovanskih narodnosti. Je li to res kaj veleizdajskega, ako so vzprejeli češki študentje francoske študente prijazno, saj vendar ni dolgo tega, kar so v Pešti ne študentje, ampak ministri in župan vzprejeli prav slovesno in prijazno francoske učenjake in umetnike. Proti takemu nepoštenemu podtikanju protestuje govornik odločno.

Na cesarjev klic pritekali so vedno češki sinovi, da so se pod cesarsko zastavo bojevali za prestol in domovino ter žrtvovali za to vse. Ni ga bojišča, ki ne bi krilo trupel čeških sinov. Ko so bili leta 1866. Nemci (Prusi) v Pragi, vpilo je češko ljudstvo: Cesarska reč je naša reč, ter je z velikim navdušenjem ob sviranji cesarske pesmi v senci pruskih bajonetov praznovalo cesarja rojstni dan.

No, grof Wurmbrand je pa zdaj zato prišel do tega spoznanja, ker mu tako bolje kaže. Govoreč o programu nemško-liberalne stranke in njeni zmernosti, pravi, da se je zmernost v pravem svitu pokazala v govoru grofa Wurmbranda. Dr. Menger zanikava češko državno pravo, a ravno to zanikovanje obstoječega je, je bilo in bode izvir vednih preprirov. Kako si nemški liberalci mislijo ravnopravnost, dokazujejo njih zahteve o nemškem državnem, o nemškem vojaškem in nemškem državnozbornem jeziku. Nič drugega nego namen ponemčevanja in centralizacije veje iz njih zahtev.

Princu Schwarzenbergu je rekel govornik, da bodo njegovo stranko in češko plemstvo vedno bolj združevali skupni interesi, skupne više svrhe pa skupni nasprotniki. Govornikova stranka želi, da bi češko plemstvo ne stalo nad češkim narodom, marveč delovalo skupno z njim ter da bi bilo narodno. Odločno zavrača grofa Wurmbranda, ki očita Slovanom neke aspiracije, ki se gajo preko avstrijskih mej, posebno glede Slovencev in Hrvatov pravi govornik, da je njih patrijotizem uže dovolj izkušen ter se ne bodo učili šele od grofa Wurmbranda in njegove stranke. Čudi se tudi govornik grofu Wurmbrandu, da je še komaj po dvanajstih letih spoznal, da so zahteve Poljakov opravičene, dočim jih je vedno zagovarjala govornikova stranka.

Proti nemško-češki spravi je govornik zato, ker se ni oziralo v njej zadostno na želje in zahteve češkega ljudstva in ker se ne razteza na vse dežele, po katerih prebivajo Čehi. Grofu Wurmbrandu, ki je poslal iz Savla Pavel ter zagovarja to spravo, svetuje, naj bi na to gledal, da bi se tudi na Štajarskem med Nemci in Slovenci napravila enaka sprava. Govornik želi sicer načeloma sprave, a ona naj se izvrši na podlogi ravnopravnosti ter naj se raztegne na vse dežele, po katerih prebivajo Čehi. On in njegova stranka so vedno pripravljeni sodelovati za občno gmotno blagostanje, ali oni so pripričani, da je največi zadržek, da se tako delovanje ne posreči, nezadovoljnost posameznih narodnosti, katerim se kratijo narodne pravice.

Naposled želi, da bi se vendar uže izpolnile te le sanje: On se namreč nadeja, da bode prišel dan, ko se bodo zbirali vsi narodi naše države okolo prestola, vsi enakopravni, nobeden zatiran, niti ne bode kak narod vladal nad drugim. V tem blagodejnem mejsobnem miru delovali bodo ta čas skupno za državo in za svojo narodnost.

Poslanec dr. Plener, ki je govoril kot glavni govornik za proračun, izjavil je, da je letošnji proračun tako ugoden, da se mu zdi nepotrebna kritika o njem. Pravi pa, da odslej ne bo smel finančni minister skrbeti samo za to, kje bi dobil denarja, pač bode pa moral skrbeti za velike finančne reforme. Kaj takega zahteva sedanji finančni položaj tudi od zbornice. Finančni minister je uže obljubil predložiti zbornici reforme glede direktnih davkov, želeti je samo, da ne bi ostalo le pri obljubah. Tudi bode neogibno potrebno povekšati neke

izdatke, tako na pr. zboljšati plače uradnikom nižih razredov ter trošiti tudi več denarja za zidanje železnic. Potem preide govornik k političnim vprašanjem. On pravi, da se je začela vlada bližati levici uže tedaj, ko je odgovorila v decembru leta 1890. na neko interpelacijo glede kronanja cesarja za češkega kralja, da ne more podpirati te zahteve, nadaljevalo se je to približevanje s povabilom, s katerim je vabila vlada levico, da se napravi nemško-češka sprava. Med glavnimi vzroki pa, da je predrugačila levica svoje stališče nasproti vladi, je odpust prejšnjega finančnega ministra vit. dr. Dunajevskega.

Levica nima danes vzroka odbijati ponudbe grofa Taaffeja, da se udeleži delovanja glede javnih državnih poslov. Ali levica se nikakor s tem ne odreka svojih načel, ona se pridržuje popolno neodvisnost ter svobodo glasovanja. Od vedenja vlade bode odvisno tudi postopanje levice. Govornik konstatuje, da ni sploh prave večine v državnem zboru. Tudi konstatuje, da ni sedaj v državnem zboru večine, ki bi imela kak pozitiven političen program, ali stranke je treba, da se sporazumejo ter spoznajo potrebo negativnega političnega programa. Treba bode popolnoma določiti, o kakih rečeh se bode smelo razpravljati in katerih vprašanj se ne bode smelo dotikati. Umevno je torej, da ni mogoče reševati velikih nalog s tako večino od slučaja do slučaja. Ker je pa v prestolnem govoru omenjenih toliko važnih reči ter načrtan tako obširen program, katerega bi imela zbornica izvršiti, ne bode mogoče zadostiti nameram prestolnega govora brez gotovo zanesljive večine. Taka večina pa je mogoča po govornikovem mnenju le med levičarji in Poljaki, na katere Plener pogleduje zelo zapeljivo ter jim posveti tudi par prav sladkih besed.

Govornik je še dolgo govoril. Omenjal je verske šole, ponujal konservativcem celo neke koncesije glede verskega pouka ter zastopstva v šolskih svetih, izkušal celo opravičiti svoje in svoje stranke nelep postopanje nasproti češki razstavi. — Naposled se oglasi še glavni poročevalec Bilinski. Priporočajoč predlog proračunskega odseka, da se preide v podrobno posvetovanje, označil je položaj z izjavo, da veže Poljake z desnico avtonomistično in versko prepričanje, z levico pa svobodoljubje ter da more in je poklican le ministerski predsednik, napraviti eventualno zvezo med Poljaki in Nemci. Prehod v specijalno debato o državnem proračunu je bil vzprejet potem z veliko večino.

Za tem se je začelo pa takoj podrobno posvetovanje, in je bilo vzprejetih več naslovov proračuna. Poslanec Kaunitz je predlagal resolucijo, v kateri zahteva, da bi se govori govornikov v državnem zboru stenografovali v istem jeziku, v katerem so bili govorjeni. Resolucija je bila dovolj podprta ter se je izročila proračunskemu odseku v posvetovanje.

Poslanec Spinčič je izročil v poslanski zbornici dne 20. t. m. dve interpelaciji, kateri so podpisali tudi drugi poslanci. V njiju je podpisano žalostno in neznosno stanje Hrvatov v Istri, zlasti v Poreškem okraji. V eni je razloženo nezakonito postopanje pri volitvah, v drugi pa dejanja, ki se vrše sedaj in ki pričajo, da Hrvatje, posebno pa duhovniki v Poreškem okraji, kjer slušbuje namestništveni svetnik Ellushegg, ne uživajo niti osobne svobode.

Našem gg. naročnikom.

„Novice“ bodo izhajale odslej vsak petek zvečer. Prihodnja številka izide v petek dne 3. julija.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Osebne vesti. Preč. gospod Zeno baron Cirkheimb, župnik na Koroški Beli, je prezentovan za Codellijev kanonikat v Ljubljani — Častiti gospod R. Gregorič, semeniški duhovnik, je imenovan za kapelana v Žireh.

— Presvetli cesar je pomilostil kaznjenca Martina Šnajda, ki je v -Gruberjev kanal padšega osemletnega dečka Janeza Simončiča rešil gotove smerti ob največji nevarnosti za svoje življenje.

— Presvetli cesar na Reki. Včeraj dne 23. t. m. popoldne je prišel presvetli cesar na Reko, kjer so ga sijajno vzprejeli. Ali celo ob tej priliki se je žalilo slovansko prebivalstvo na Reki in v njeni okolici. V slavnostni vzpored je bilo namreč vzprejeto, da bode obiskal presvitli cesar tudi neka privatna društva, kakor casino patriotico, societa filodramatica i. t. d. Tem društvom podobna je hrvaška čitalnica na Reki, v kateri se zbirajo najodličnejši Rečani. Kaj mislite, da je bil obisk tega društva vzprejet v slavnostni vzpored? Kaj še! Pa celo obisk hrvaške gimnazije se je izpustil iz programa. Da je tako preziranje hrvaške narodnosti, kateri pripada velika večina Reškega prebivalstva, zelo razburilo Hrvate, je umevno. Pritožili so se zaradi tega do Najvišjega dvornega urada, in kakor čujemo, imelo je pritožba ugoden uspeh. Po smislu člana 66. ogersko-hrvaške nagodbe, ni še končno določeno, pripada li Reka Hrvaški ali Ogerski. Madjari bi torej najbrže radi vplivali na javno mnenje s tem, da odstranjujejo in prikrivajo, kolikor jim je mogoče, hrvaški značaj prebivalstva ob takih slovesnih prilikah.

— Dne 18. t. m. je nadzoroval gosp. deželni ~~pred~~ slovensko nižjo gimnazijo v Ljubljani ter se izrazil pohvalno o napredku, posebno pa tudi glede znanja nemškega jezika.

— Poslopje za c. kr. poštni in brzojavni urad v Ljubljani bode stalo kakih 228.000 glđ.